

УДК: 65.012.8:33

Батьковець Н. О.,
к.е.н., доц., доцент кафедри економіки та маркетингу, ВСП НН Інститут підприємництва та перспективних технологій Національного університету "Львівська політехніка", м. Львів

Батьковець Г. А.,
к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту, Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут, м. Хмельницький

ІНФОРМАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЇЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

***Анотація.** У статті проаналізовано основні аспекти економічного зростання внутрішньої торгівлі, розглянуто рівневі напрямки підвищення результативності економічного зростання, проаналізовано динаміку позиціонування України у міжнародному рейтингу конкурентоспроможності країн. Наведено взаємозв'язок чинників внутрішнього і зовнішнього середовища та його вплив на формування інформаційного фонду торговельних підприємств. Встановлено, що належне інформаційне поле забезпечує для бізнесу п'ять основних можливостей економічного зростання: включення конкретного виду бізнесу в загальнонаціональний; оперативний та змістовний пошук партнерів і клієнтів; встановлення розвинутих партнерських зв'язків і співробітництва; модернізацію внутрішньої торгівлі як економічної системи; розвиток можливостей з генерації і використання інновацій, ефективного формування підприємницьких ідей та прискорення їх практичної реалізації.*

Ключові слова: економічне зростання, інформація, інформаційне поле, товари та послуги.

*Batkovets N. O.,
Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Marketing, Separated structural subdivision Educational and Scientific Institute of Entrepreneurship and Perspective Technologies of Lviv National Polytechnic University, Lviv*

*Batkovets H. A.,
Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Khmelnytskyi Cooperative Institute of Trade and Economics, Khmelnytskyi*

INFORMATIONAL ASPECTS OF DOMESTIC TRADE AS AN ELEMENT FOR ITS ECONOMIC GROWTH

***Abstract.** The article reveals the main aspects of economic growth of domestic trade, considers the level directions of increasing the efficiency of economic growth, analyzes the dynamics of positioning of Ukraine in the international rating of countries competitiveness. The interrelation of factors of internal and external environment and its influence on formation of information fund of trade enterprises is presented. It was found out that the proper information field provides for business five main opportunities for economic growth: the inclusion of a specific type of business in the national economy; prompt and meaningful search of partners and clients; establishment of developed partnerships and cooperation; modernization of domestic trade as an economic system; development of opportunities for generation and use of innovations, effective formation of business ideas and acceleration of their practical implementation.*

Keywords: economic growth, information, information field, products and services.

Постановка проблеми. Повільне і здебільшого суперечливе реформування економіки за тривалий час економічної кризи, лібералізація економічних

відносин, посилення конкуренції на ринку споживчих товарів зумовили виникнення принципово нових умов господарювання для торговельних підприємств,

що суттєво послабило їх економічну стабільність та процес економічного зростання.

Відновлення економічної стабільності торговельної галузі на сьогодні є важливою передумовою подальшого розвитку як регіону, так і держави в цілому. Вирішити дану проблему в короткотерміновій перспективі, з огляду на особливості ринку діяльності й обмеженість джерел інвестиційного капіталу та ресурсів, вельми складно. Об'єктивно виникає проблема пошуку шляхів, які б сприяли конкурентоспроможному розвитку торговельних підприємств та їх економічному зростанню. Цього можна досягти через формування тотального інформаційного поля та формалізацію методів обліку, аналізу, планування, контролю та прийняття оптимальних рішень на всіх рівнях економічного простору суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначені проблеми у розвитку вітчизняної економіки знайшли своє відображення у працях науковців В. В. Апопії, Ю. А. Бажала, В. М. Геєця, В. Г. Герасимчука, Б. Є. Кваснюка, Є. В. Крикавського, А. А. Мазаракі, І. О. Олександрова, В. О. Черняка та багатьох інших дослідників.

Постановка завдання. Метою даної статті є аналіз теоретичних аспектів та практичного досвіду використання інформаційних аспектів у контексті розвитку внутрішньої торгівлі через динамічне економічне зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для констатації факту екстенсивного чи інтенсивного економічного зростання торговельних підприємств необхідне ствердження про позитивні зміни результатів функціонування господарських об'єктів. Як стверджує перший віце-прем'єр-міністр — міністр економічного розвитку і торгівлі Степан Кубів [5], макропрогноз на 2018-2020 роки для України досить привабливий, "в умовах збереження макроекономічної стабільності майже всі види економічної діяльності демонструють зростання. Це відбувається в умовах високого внутрішнього інвестиційного та споживчого, а також поживлення зовнішнього попиту".

Однак, як повідомляється на сайті Державної служби статистики України [6] з посиланням на оперативні оцінки, порівняно з попереднім, другим кварталом 2017 року, з урахуванням сезонного фактора ВВП зріс на 0,2%.

Передумовами, на нашу думку, позитивної динаміки економічного зростання повинні стати:

- а) збільшення валового регіонального продукту;
- б) збільшення обсягів промислового виробництва;
- в) збільшення обсягів діяльності агропромислових комплексів;
- г) нагромадження власного капіталу;
- д) інвестиційно-інноваційні процеси;
- е) зміна та уточнення нормативно-правової бази щодо торговельної галузі (зокрема, не визначена система адміністративно-правового регулювання торговельної діяльності).

Окрім цього, передумови економічного зростання потребують не лише дослідження парадигми

цього процесу, але й оцінки та врахування чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, які, безумовно, є важливими складовими під час розгляду інформаційних аспектів діяльності суб'єктів внутрішньої торгівлі.

Під час проведення обстеження торговельних підприємств і організацій, у контексті їх економічного зростання, необхідно:

На рівні держави:

- фіксувати концепцію розвитку країни та регіонів, у т.ч. місії та мети підприємства;
- імплементувати зміни, які закладені у законодавчій базі або в проєктах щодо розвитку підприємницької діяльності;
- налагодження ефективної роботи антикорупційних органів;
- проведення земельної, антикорупційної, медичної та пенсійної реформ в Україні для забезпечення сталої матеріальної складової населення та його купівельної спроможності;
- формування інституту ефективного приватного власника;
- нейтралізація інфляційних процесів;
- створення координаційної платформи між органами ринкового нагляду;
- усунення регіональних та галузевих диспропорцій у всіх соціально-економічних аспектах;

На рівні регіонів та областей:

- проводити обстеження ринків, на яких працює підприємство;
- проводити позиціонування товарів та послуг для отримання аналітичних даних щодо ефективності виробництва та проміжного споживання;
- формувати базу щодо кластеризації населення, на зони обслуговування в регіоні або області;
- здійснювати моніторинг настання події ризику та кризових станів, виявляючи основні тенденції та чинники, що їх провокують;
- класифікувати клієнтів (споживачів), при цьому визначаючи клієнтську орієнтацію в залежності від товарів і послуг, а також територіальні особливості;
- формалізувати документообіг (номенклатуру та форми торговельних і інформаційних документів);
- створити відповідні інструкції, які регламентують документообіг і відповідний йому документо-потік, включаючи регламент доступу до інформації.

В щорічному рейтингу конкурентоспроможності країн (The Global Competitiveness Report 2017-2018) Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum, WEF) Україна змінила свої позиції і піднялася на 81 місце у порівнянні з 85 щодо минулого року. Частка ВВП України у світовому склала 0,29%, ВВП України складало 93,3 млрд дол., а ВВП на душу населення — 2194,4 дол. Це далеко не найвищі показники економічного зростання, однак Україна змогла піднятися на 4 пункти в індексі і продемонструвати позитивну динаміку. Серед країн-сусідів, які також мають позитивні зрушення, Україна зайняла не останнє місце у 2017 році (рис. 1).

Рис. 1. Місце України в рейтингу країн за індексом конкурентоспроможності (2017/2018 рр.)

Безумовно, якщо порівняти Україну з ближніми західними сусідами (Польщею, Румунією, Чехією тощо), то ми зростаємо найповільнішими темпами. Попри це, проект бюджету на 2018 рік передбачає більш ніж 3% зростання економіки, що означає вироблення товарів і послуг на 400 млрд грн більше, ніж у 2017 році.

Керуючись підсумками аналітичних оцінок [7], макроекономічна структура ВВП залишається незадовільною і є стримуючим фактором економічного розвитку. За результатами аналітиків, частка споживчих витрат сягала 85,1% ВВП, частка ж інвестицій залишається низькою – 20,3% ВВП (основного капіталу – лише 14,4% ВВП).

За оцінками міжнародної Асоціації дипломуваних сертифікованих бухгалтерів [7] (АССА), яка у 2017 р. оприлюднила рейтинг країн з найбільшою часткою тіньової економіки, тіньова економіка в Україні становить 46% обсягу ВВП, або 1,1 трлн грн.

Про започаткування економічного відновлення могли б свідчити фінансові результати підприємств [7]. Фінансові результати діяльності підприємств до оподаткування у 2017 р. виглядають досить позитивно – прибуток підприємств склав 237,8 млрд грн (за дев'ять місяців 2016 р. – 82 млрд грн), а частка збиткових підприємств скоротилася до 29,7%.

Однак без належного інформаційного забезпечення, інформаційного фонду по кожному фактору, що впливає на економічне зростання, прогнозувати позитивну динаміку внутрішньої торгівлі неможливо.

Процес формування інформаційного фонду внутрішньої торгівлі в контексті економічного зростання ускладнюється динамічними змінами і, в свою чергу, впливом чинників зовнішнього середовища, які взаємопов'язані з процесом внутрішньої ефективності господарських суб'єктів та чинниками внутрішнього середовища (рис. 2).

В економіці (виробництві, розподілі, обміні, споживанні) формуються та функціонують три основні інформаційні потоки:

1 – інформація, яка існує у вигляді уречевлених знань у наукоміській продукції. Ця продукція створюється на основі використання результатів складних фундаментальних і прикладних досліджень. В інформаційних продуктах, програмах сконцентровані найновітніші знання з проблем розробок технологій виробництва та управління;

2 – інформація, що відображає людські професійні знання, які частково фіксуються у вигляді патентів, ліцензій, винаходів, а також у виробничих навичках і прийомах. Сьогодні можна описати продукцію, фізико-хімічні та інші ефекти, які покладені в основу функціонування виробу, технологію виробництва.

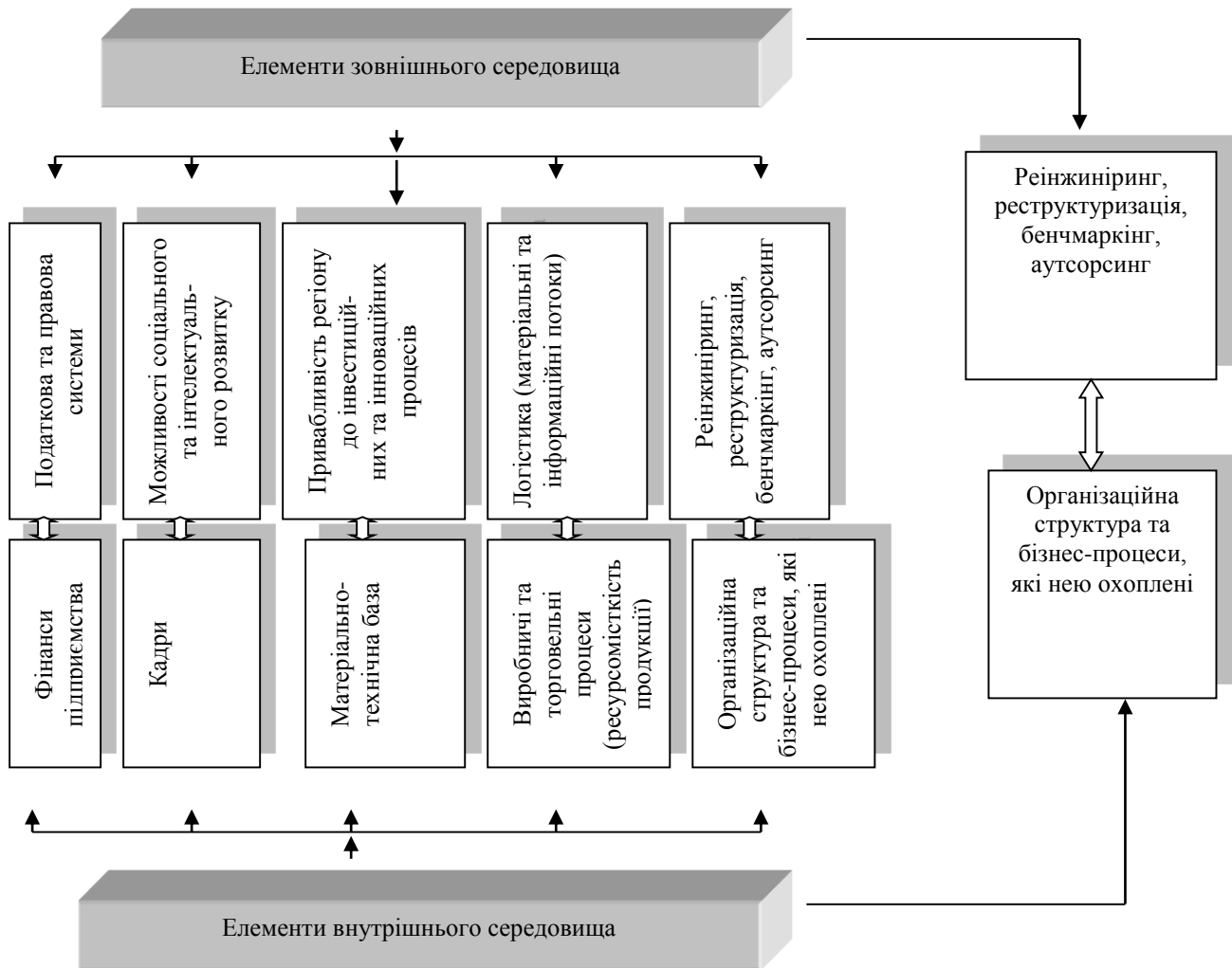
Однак при всій повноті цього опису для відтворення технологічного процесу і виготовлення якісної продукції цього недостатньо. Потрібні виробничий досвід, кваліфікація, різного роду технологічні карти, опис інноваційних проектів, що в своїй сукупності забезпечать підвищення потужності операційної системи підприємства, а відтак, і його економічне зростання;

3 – інформація, яка стосується методів і технологій практичного розв'язання задач управління (один із базових елементів економічного зростання) сучасним виробництвом. Цей блок інформаційних одиниць поділяється на складові, які отримали назви: менеджмент (управління персоналом, підприємством та виробництвом), маркетинг (управління розробкою нової продукції та ринками збуту), таргетинг (довгострокові програми, націлені на завоювання нових ринків збуту). Даний вид інформаційного потоку внутрішньої торгівлі забезпечує їй стабільність та можливість уникнення ризику (ризикозахищеність підприємства), відповідно, базис для можливого економічного зростання.

Для систем із якісно та кількісно визначеною метою цінність інформації можна виразити через приріст ймовірності досягнення цілі. Практична цінність інформації в економічних системах полягає у тому, що для збільшення продуктивності економічної системи та забезпечення її економічного зростання в n разів, необхідно розширити пропускну здатність каналів та обсяг повідомлень, що передаються та обробляються, приблизно в $n * n$ разів.

Основні фактори економічного зростання, такі як природні ресурси, трудові ресурси, основний капітал та науково-технічний прогрес, потребують формування належного інформаційного забезпечення на основі системного підходу та застосування сучасних інформаційних технологій.

Саме інформаційні технології дозволяють виявити стан та наукові досягнення у внутрішній торгівлі, визначити відсутні ефективні компоненти, тенденції змін і можливості інновацій в діловій сфері.

Рис. 2. Взаємозв'язок чинників внутрішнього і зовнішнього середовища та їх вплив на економічне зростання підприємства

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Таким чином, належне інформаційне поле забезпечує для бізнесу п'ять основних можливостей економічного зростання: включення конкретного виду бізнесу в загальнонаціональний; оперативний та змістовний пошук партнерів і клієнтів; встановлення розвинутих партнерських зв'язків і співробітництва; модернізацію внутрішньої торгівлі як економічної системи; розвиток можливостей з генерації і використання інновацій, ефективного формування підприємницьких ідей та прискорення їх практичної реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баловсяк Н. В. Використання інформаційних технологій (мережі Інтернет) для створення нових робочих місць і покращення економічної ситуації в регіоні (на прикладі м. Чернівці) / Н. В. Баловсяк, С. В. Баловсяк // Стратегічні пріоритети розвитку регіонів у системі економічної політики в Україні. – 2016. – Вип. 2. – С. 302-305.
2. Баранов О. А. Альтернативи інформаційному суспільству для України не існує / Баранов О. А. // Зв'язок. – 2010. – № 6. – С. 7-12.

3. Макухіна Н. О. Управління комерційною діяльністю торговельних підприємств на основі вдосконалення інформаційного забезпечення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 “Економіка та управління підприємствами” / Н. О. Макухіна. — Львів, 2008. — 21 с.

4. Ящук В. І. Економічна безпека роздрібних підприємств корпоративних мереж : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 “Економіка та управління підприємствами” / В. І. Ящук. — Львів, 2011. — 21 с.

5. Урядовий Кур'єр, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukurier.gov.ua/>.

6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

7. Україна 2017-2018: нові реалії, старі проблеми (аналітичні оцінки) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_Pidsumky_ukr_eng.pdf.

REFERENCES

1. Balovsyak, N. V. and Balovsyak, S. V. (2016), Vykorystannya informatsiynykh tekhnolohiy (merezhi Internet) dlya stvorennya novykh robochykh mist i pokrashchennya ekonomichnoyi sytuatsiyi v rehioni (na prykladi m. Chernivtsi), Stratehichni priorytety rozvytku rehioniv u systemi ekonomichnoyi polityky v Ukrayini, vyp. 2, s. 302-305.
2. Baranov, O. A. (2010), Alternatyvy informatsiy-nomu suspilstvu dlya Ukrayiny ne isnuye, *Zvyazok*, № 6, s. 7-12.
3. Makukhina, N. O. (2008), Upravlinnya komertsynoyu diyalnistyu torhovelnykh pidpryyemstv na osnovi vdoskonalennya informatsiynoho zabezpechennya : avtoref. dys. na zdobuttya nauk, stupenya kand. ekon. nauk : spets. 08.00.04 “Ekonomika ta upravlinnya pidpryyemstvamy”, Lviv, 21 s.
4. Yashchuk, V. I. (2011), Ekonomichna bezpeka rozdribnykh pidpryyemstv korporatyvnykh merezh: avtoref. dys. na zdobuttya nauk, stupenya kand. ekon. nauk : spets. 08.00.04 “Ekonomika ta upravlinnya pidpryyemstvamy”, Lviv, 21 s.
5. Uryadovyy Kuryer (2017), available at : <https://ukurier.gov.ua/>.
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny, available at: www.ukrstat.gov.ua.
7. Ukrayina 2017-2018: novi realiyi, stari problemy (analychni otsinky), available at : http://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_Pidsumky_ukr_eng.pdf.